

M.M.

Αριθμός 347/2002

**ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΣΥΝΕΔΡΙΑΣΕΩΣ
ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΑΣ**

ΤΜΗΜΑ Ε΄

της 28ης Ιουνίου 2002

Μ Ε Λ Η

Κ. Μενουδάκος, Αντιπρόεδρος,
Προεδρεύων σε αναπλήρωση του
Προέδρου του Ε' Τμήματος,
Αικ. Σακελλαροπούλου, Σύμβουλος,
Θ. Αραβάνης, Πάρεδρος,
Β. Μαντζουράνης, Γραμματέας

Α Ν Τ Ι Κ Ε Ι Μ Ε Ν Ο

Ε Π Ε Ξ Ε Ρ Γ Α Σ Ι Α

Σχεδίου διατάγματος

"Διορισμός ή πρόσληψη πολιτών
της Ευρωπαϊκής Ένωσης σε
θέσεις εκπαιδευτικού
προσωπικού της Πρωτοβάθμιας
Εκπαίδευσης"

Εισηγητής ο Πάρεδρος, Θ.
Αραβάνης

Έ κ θ ε σ η Π ρ α κ τ ι κ ώ ν

Κατά την σημερινή συνεδρίαση το Τμήμα συνήλθε υπό την ανωτέρω σύνθεση στην αίθουσα διασκέψεων προς επεξεργασίαν του ανωτέρω σχεδίου Π. Διατάγματος, διαβιβασθέντος εις το Συμβούλιο της Επικρατείας από τη Γενική Γραμματεία του Υπουργικού Συμβουλίου με το 1083/1.5.2002 έγγραφό της, που πρωτοκολλήθηκε την 9.5.2002.

Στην αρχή ο εισηγητής ανέφερε ότι με το υπό επεξεργασία σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος, το οποίο προτείνεται από τον Υπουργό Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων και τον Υφυπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης, επιχειρείται, κατ' επίκληση, ιδίως, των

Αριθμός 347/2002

διατάξεων του άρθρου 1 παρ. 2 του ν. 2431/96 «Διορισμός ή πρόσληψη πολιτών της Ευρωπαϊκής Ένωσης στη Δημόσια Διοίκηση» (Α' 175), ο καθορισμός των θέσεων εκπαιδευτικού προσωπικού της Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, στις οποίες επιτρέπεται ο διορισμός ή η πρόσληψη πολιτών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Στη συνέχεια, ο εισηγητής εξέθεσε τη γνώμη του επί των ζητημάτων που ανακύπτουν από την επεξεργασία του σχεδίου και το Τμήμα, μετά από διαλογική συζήτηση, γνωμοδότησε ως εξής :

1. Όμοιο σχέδιο Προεδρικού Διατάγματος έτυχε ήδη επεξεργασίας από το Τμήμα με το ΠΕ 612/2001, με το οποίο κρίθηκε ότι το σχέδιο ευρίσκει, κατ' αρχήν, νόμιμο έρεισμα στις διατάξεις του άρθρου 1 παράγρ. 2 του ανωτέρω ν. 2431/96, τις οποίες επικαλείται στο προοίμιό του, διατυπώθηκαν δε περαιτέρω ορισμένες παρατηρήσεις επί των ρυθμίσεων αυτού. Ήδη, το σχέδιο υποβάλλεται εκ νέου προς επεξεργασία εν όψει της υπογραφής του από τον νέο Υφυπουργό Εσωτερικών, Δημόσιας Διοίκησης και Αποκέντρωσης Σταύρο Μπένο.

2. Το άρθρο 3 του σχεδίου, κατόπιν σχετικής νομοτεχνικής παρατηρήσεως που διατυπώθηκε με το ΠΕ 612/2001, ορίζει ότι «Στα μονοθέσια, διθέσια και τριθέσια δημοτικά σχολεία τοποθετούνται πολίτες των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ένωσης μόνον εφ' όσον είναι Χριστιανοί Ορθόδοξοι». Ως νόμιμο έρεισμα της ρυθμίσεως αυτής η Διοίκηση επικαλείται ήδη, το πρώτον, τις διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 1771/88 (Α' 88), το οποίο φέρει τον τίτλο «Διορισμοί ετερόδοξων και ετερόθρησκων εκπαιδευτικών» και ορίζει τα εξής : «1. Υποψήφιοι για διορισμό δάσκαλοι και νηπιαγωγοί, άλλου δόγματος ή θρησκειώματος, διορίζονται και τοποθετούνται σε δημόσια πολυθέσια δημοτικά σχολεία ή διθέσια νηπιαγωγεία κατά περίπτωση, εφ' όσον έχουν τα προσόντα των άρθρων 12 και 13 του ν. 1566/85. 2. Στις περιπτώσεις της προηγούμενης παραγράφου, οι εκπαιδευτικοί αυτοί δε διδάσκουν το μάθημα των θρησκευτικών, παρά μόνο σε μαθητές ίδιου προς αυτούς δόγματος ή

Αριθμός 347/2002

θρησκειώματος, εφ' όσον το μάθημα αυτό προβλέπεται. 3. Είναι δυνατός ο διορισμός των εκπαιδευτικών της παραγράφου 1 και σε μονοθέσια δημοτικά σχολεία και νηπιαγωγεία, εφ' όσον φοιτούν σ' αυτά μαθητές του ιδίου δόγματος ή θρησκειώματος». Το άρθρο αυτό, με το οποίο θεσπίζονται προϋποθέσεις διορισμού σε θέσεις εκπαιδευτικών της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης, έχει εφαρμογή και στην παρούσα περίπτωση σύμφωνα με το άρθρο 2 παρ. 1 του ν. 2431/96, το οποίο ορίζει ότι ο κατά το άρθρο 1 του νόμου αυτού διορισμός ή πρόσληψη πολιτών των κρατών μελών της Ευρωπαϊκής Ενώσεως «γίνεται υπό τις προϋποθέσεις και κατά τις διαδικασίες που προβλέπονται από την κείμενη νομοθεσία για τους Έλληνες πολίτες, με εξαίρεση μόνο την προϋπόθεση της ελληνικής ιθαγένειας». Εν όψει τούτων, εφ' όσον η Διοίκηση επικαλείται ήδη, το πρώτον, ως έρεισμα του άρθρου 3 του σχεδίου, διάταξη νόμου η οποία δεν είχε τεθεί υπ' όψη του Τμήματος κατά την προηγούμενη επεξεργασία με το ΠΕ 612/2001, το άρθρο 3 του σχεδίου υπόκειται εκ νέου σε επεξεργασία (βλ. ΠΕ 211/88). Ειδικότερα, πρέπει πρώτα να διευκρινισθεί η έννοια των διατάξεων του άρθρου 16 του ν. 1771/88, εν αναφορά, ιδίως, προς τις διατάξεις του άρθρου 13 του Συντάγματος περί θρησκευτικής ελευθερίας, και, ακολούθως, να εξετασθεί αν η επιχειρούμενη με το άρθρο 3 του σχεδίου ρύθμιση είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις του εν λόγω άρθρου 16 του ν. 1771/88.

Το Σύνταγμα ορίζει στο άρθρο 13 ότι : «1. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησης είναι απαραβίαστη. Η απόλαυση των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων δεν εξαρτάται από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις καθενός. ... 4. Κανένας δεν μπορεί, εξαιτίας των θρησκευτικών του πεποιθήσεων, να απαλλαγεί από την εκπλήρωση των υποχρεώσεων προς το Κράτος ή να αρνηθεί να συμμορφωθεί προς τους νόμους». Με τις διατάξεις της παραγρ. 1 του ανωτέρω άρθρου 13 του Συντάγματος, οι οποίες είναι θεμελιώδεις, ως μη υποκείμενες, σύμφωνα με το άρθρ. 110 παρ. 1 αυτού, σε αναθεώρηση, προστατεύεται η ελευθερία της θρησκευτικής συνείδησεως, ως ειδικότερη εκδήλωση της θρησκευτικής ελευθερίας, και

Αριθμός 347/2002

καθιερώνεται η θρησκευτική ισότητα, δηλαδή η ίση μεταχείριση, ανεξάρτητα από θρησκευτικές πεποιθήσεις, στην απόλαυση όχι μόνο των ατομικών και πολιτικών δικαιωμάτων, αλλά όλων των δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η έννομη τάξη. Η ελευθερία της θρησκευτικής συνειδήσεως, με την οποία προστατεύεται προεχόντως το ενδιάθετο φρόνημα του ατόμου αναφορικά με το θείο από κάθε κρατική επέμβαση, είναι απαραβίαστη και υπόκειται μόνο στους περιορισμούς της παρ. 4 του άρθρου αυτού, περιλαμβάνει δε, μεταξύ άλλων, και το δικαίωμα του ατόμου να μην αποκαλύπτει το θρήσκευμα ή τις θρησκευτικές εν γένει πεποιθήσεις του. Επομένως, κανένας δεν μπορεί να εξαναγκασθεί, με οποιονδήποτε τρόπο, να αποκαλύψει, είτε αμέσως είτε εμμέσως, το θρήσκευμα ή τις θρησκευτικές εν γένει πεποιθήσεις του. Διάφορο δε είναι το ζήτημα της οικειοθελούς προς τις κρατικές αρχές γνωστοποιήσεως του θρησκειώματος του ατόμου, για την άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων που αναγνωρίζει η έννομη τάξη για την προστασία της θρησκευτικής ελευθερίας (π.χ. η μη εκπλήρωση των στρατιωτικών υποχρεώσεων για λόγους αντιρρήσεων συνειδήσεως, η απαλλαγή από τη διδασκαλία του μαθήματος των θρησκευτικών και από συναφείς σχολικές υποχρεώσεις, όπως ο εκκλησιασμός και η ομαδική προσευχή, κλπ. – ΣΕ 2280-85/2001 Ολομ.). Εξ άλλου, μεταξύ των πολιτικών δικαιωμάτων, η απόλαυση των οποίων κατοχυρώνεται στα πλαίσια του ανωτέρω ατομικού δικαιώματος ανεξάρτητα από τις θρησκευτικές πεποιθήσεις, περιλαμβάνεται, κατά την παρ. 4 του άρθρου 4 του Συντάγματος, η κατάληψη δημοσίας θέσεως από έλληνα πολίτη (ή από μη Έλληνα πολίτη, εφ' όσον προβλέπεται τούτο από ειδικό νόμο, όπως είναι ο ν. 2431/96). Συνεπώς, ούτε με τυπικό νόμο, ούτε με διοικητική πράξη, εκδιδόμενη κατ' εξουσιοδότηση τέτοιου νόμου, μπορεί να θεσπισθεί ως τυπικό προσόν ή κώλυμα για την κατάληψη θέσεως σε δημόσια υπηρεσία η πίστη ή, αντίστοιχα, η αποχή από την πίστη σε θρησκευτική δοξασία (πρβλ. ΣΕ 4045/83, ΠΕ 432/2001, 485/98, 365/97, 644/94, 536/87).

Αριθμός 347/2002

Περαιτέρω, και μεν το άρθρο 16 παρ. 2 του Συντάγματος ορίζει ότι σκοπός της παιδείας είναι, μεταξύ των άλλων, και η ανάπτυξη της θρησκευτικής συνείδησης των μαθητών, κατά την έννοια, όμως, της διατάξεως αυτής, η οποία πρέπει να ερμηνευθεί σε συνδυασμό με τις προαναφερθείσες διατάξεις του άρθρου 13 του Συντάγματος, ο ειδικότερος αυτός σκοπός της παιδείας υλοποιείται με την πρόβλεψη του μαθήματος των θρησκευτικών ως υποχρεωτικού μαθήματος του σχολικού προγράμματος, το οποίο οι διδάσκαλοι οφείλουν να διδάξουν.

Ερμηνευόμενες εντός του συνταγματικού αυτού πλαισίου, οι διατάξεις του άρθρου 16 του ν. 1771/88 δεν έχουν την έννοια ότι θεσπίζεται απαγόρευση διορισμού διδασκάλων ή νηπιαγωγών ή τοποθέτησής τους σε ορισμένες κατηγορίες μονάδων πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης με βάση το θρήσκευμα είτε των ιδίων των διοριζομένων, είτε των μαθητών της σχολικής μονάδας στην οποία πρόκειται να τοποθετηθούν αυτοί, δεδομένου ότι ούτε η υπηρεσία δικαιούται να ερευνήσει ή να καταγράψει τις θρησκευτικές πεποιθήσεις τους, ούτε οι διδάσκαλοι ή οι μαθητές υποχρεούνται να τις αποκαλύψουν εκ των προτέρων για το σκοπό αυτόν. Η ερμηνεία αυτή δεν έρχεται σε αντίφαση προς το γεγονός ότι οι διοριζόμενοι ενδέχεται να διδάξουν και το μάθημα των θρησκευτικών, όπου αυτό προβλέπεται, διότι, όπως ήδη εκτέθηκε, οι διδάσκαλοι υποχρεούνται να διδάξουν και το εν λόγω μάθημα (όπως, άλλωστε, και τα λοιπά μαθήματα του σχολικού προγράμματος), τηρώντας τις κείμενες διατάξεις που καθορίζουν το ωρολόγιο πρόγραμμα και τη διδακτέα ύλη του μαθήματος αυτού [βλ. άρθ. 2 του Π.Δ. 583/82 (Α' 107) και τα Π. Δ/τα 374/91 (Α' 133), 120/93 (Α' 52) και 403/93 (Α' 172)]. Διάφορο είναι το ζήτημα της τυχόν αδυναμίας συγκεκριμένου διδασκάλου να διδάξει το μάθημα των θρησκευτικών για το λόγο ότι η διδακτέα ύλη που καθορίζεται στην ισχύουσα νομοθεσία περιλαμβάνει συστηματική κατ'ήχηση και διδασκαλία ορισμένου δόγματος, το οποίο ο ίδιος δεν ασπάζεται και, ως εκ τούτου, περιέρχεται σε σοβαρό δίλημμα συνειδήσεως, το ζήτημα δε αυτό θα επιλύεται κατά περίπτωση στο πλαίσιο των δυνατοτήτων και των αναγκών της υπηρεσίας. Οίκοθεν όμως

Αριθμός 347/2002

νοείται ότι, εφ' όσον ο νομοθέτης, κατά σχετική διακριτική ευχέρεια που του παρέχει το Σύνταγμα, δεν προσδώσει στο μάθημα των θρησκευτικών κατηχητικό αλλά θρησκευολογικό περιεχόμενο, με έμφαση βεβαίως στην ιστορία, το ρόλο και τις αρχές της επικρατούσης θρησκείας στην Ελλάδα, δεν δικαιολογείται η προβολή λόγων συνειδήσεως για την απαλλαγή από τη διδασκαλία, ή την παρακολούθηση, του μαθήματος των θρησκευτικών. Και τούτο διότι με το περιεχόμενο αυτό, το οποίο δεν προσκρούει στην ανωτέρω διάταξη του άρθρου 16 παρ. 2 του Συντάγματος, και μάλιστα ανταποκρίνεται πληρέστερα προς τις επιταγές που απορρέουν ^{από} τα άρθρα 5 παρ. 1, 13 παρ. 1 και 16 παρ. 2 αυτού [βλ. και άρθρα 9 παρ. 1 της ΕΣΔΑ (ν.δ. 53/74, Α' 256), 14 της από 26.1.1990 Διεθνούς Συμβάσεως για τα δικαιώματα του παιδιού (ν. 2101/92, Α' 192) και 18 του από 16.12.1966 Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (ν. 2462/97, Α' 25)], το μάθημα των θρησκευτικών δεν θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι θέτει διλήμματα συνειδήσεως στον διδάσκαλο, ούτε ότι επεμβαίνει ανεπίτρεπτα στη διαμόρφωση της θρησκευτικής συνειδήσεως του μαθητή

Εν όψει τούτων, το άρθρο 3 του σχεδίου, όπως είναι διατυπωμένο, δεν είναι νόμιμο και πρέπει να διαγραφεί.

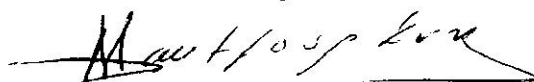
Προς πιστοποίηση των ανωτέρω συντάσσεται το παρόν πρακτικό.

Ο Προεδρεύων Αντιπρόεδρος

K. Μενουδάκος

Ο Γραμματέας

B. Μαντζουράνης